

Hívó tudósok

Aki Istenben hisz értelemszerűen nem alkalmas arra, hogy tudós legyen. Hálásak vagyunk azokért a keresztyénekért, akik igazolják, hogy a keresztyén hit nincs összeütközésben az értelmünkkel. A teológus-természettudós Alister Mc Grath ilyen ember.

A londoni buszok tele vannak ateista jelszavakkal és jelmondatokkal. Az Egyesült Államokban is előnyben részesítik az ateizmust. Erről lehet olvasni a Reformatorisch Dagblad (holland), Református Napilap 2013. szeptember 7-i számában. Az pedig egy olyan ország, ahol a lakosság egyházi kötődésű.

Sok és erős megállapítás hangzik el a keresztyén hittel szemben. Aki Istenben hisz, az nem értelmes ember és nem hivatott arra, hogy tudományos munkát végezzen.

Ezek a megállapítások könnyen zavart kelthetnek a keresztyén egyetemistákban. Mit lehet erre válaszolni? Isten létét nem a tudományok alapján lehet igazolni. Az ateista tudósok éppen ezzel támadják a keresztyéneket. Éppen ezért hálásnak kell lennünk a keresztyén tudósoknak, mint amilyen Alister Mc Grath is.

Fontos, lényeges dolog

Bennie Kooistra könyvében Mc Grathot „a fontos, lényeges dolgok teológusának” nevezi. Ez egy találó jellemzés, mert Mc Grath azzal foglalkozik, hogy hangot adjon a keresztyén hit fontosságának a mi napjainkban. Figyelemre méltó, hogy e közben Mc Grath a keresztyén hit történetét is felhasználja. Mindenek előtt a reformáció érdekli őt. 1985-ben kiadott egy könyvet Lutherről

és 1993-ban egy másik könyvet Kálvin Jánosról. Az egyházzal szemben tanítás számára nem a múlté, hanem az napjainkban is éppen olyan fontos, lényeges, mint a reformáció idején. 1998-ban megjelent egy könyve az „Isten igazságosságá”-ról (*Iustitia Dei*).

Dawkins

Eközben Mc Grathot nem hagyják békén a természettudósok. Mindenek előtt a legagresszívebb az angol evolúció-biológus Richard Dawkins, aki a keresztyén hit ellen izgat. Egész sor ateista bizonyítékot hoz ellene. Dawkins is kiadott egy könyvet, melynek címe: *The God Delusion, (Isten, mint téveszme)*. Mc Grath erre egy ellenkönyvvel reagált, melynek a címe: *The Dawkins Delusion, (Dawkins téveszméje)*. Dawkins évek hosszú során át az ellenlábasa volt.

Mc Grath Dawkins ellen írott munkáiból értjük meg igazán, hogy mi az ő látása a hit és a tudomány kapcsolatáról. A *Science and Religion (Tudomány és vallás)* című könyvében, mely 1998-ban jelent meg, egy rendszerezett szemléltetést találunk. Ez egy nagyon érdekes könyv, melyben felhasználja a keresztyén kollegák filozófiáját, hogy aztán egy fontos fejezetet szenteljen a tudományos filozófia fejtegetésére.

Konfliktusok

Mc Grath nem titkolja, hogy az idők folyamán konfliktusok voltak a tudósok és teológusok között. Mint elsőt megemlíti Copernicus és Galilei küzdelmét a római-katolikus egyházzal a Naprendszerrel illetően. Mindkét tudós úgy tartotta, hogy a Nap van a Naprendszer közepén, de a római-katolikusok úgy olvasták a Bibliából, hogy a Föld van a Naprendszer középpontjában. Az ellentétek nagyon gyorsan eltűnhetnek. Mi még ma is úgy mondjuk, hogy a nap felkel, vagy a nap

lenyugodott és így az a meggyőződés alakulhat ki, hogy a föld van a Naprendszer középpontjában.

Ha elfogadjuk, hogy a Biblia a mi szokásos szóhasználatunkkal fogalmaz és nem tudományosan, akkor a hit és a természettudomány nem állnak egymással szemben.

Még több problémát jelent a deizmus, amelyik Newton idejében lépett fel. A deizmus nem tagadja Isten létét, de tagadja a kinyilatkoztatást, az Istenről szóló vallási dogmákat s Istent elvontan, inkább filozófiai értelemben fogja föl. Azt sugallják, hogy mindent a természet erői irányítanak és ebbe Isten nem szól bele. Így Istennek csak egy kis hely marad. Annak, Aki mindent alkotott és mindent mozgásba hozott, korlátozzák a létezését. És még ezt a helyet is elvette Tőle Darwin evolúció elmélete, mely szerint az élet kezdete és a világmindenség működése nem Istentől ered.

Az ellentétek feloldása

Mc Grath látta, hogy milyen erős ellentét van a hit és a természettudomány között. Következésképpen bebizonyította, hogy az ellentétek feloldhatatlanok, amíg jobban meg nem értjük, hogy mi a hit és mi a tudomány. Egyfelől két nagyon különböző dologról van szó, amit a tudás, az ismeret elfogad.

Mc Grath látja, hogy napjainkban is egyeztetnek a kettő között. Mindkettő analógiákat (arányos, hasonló dolgok). Így használja az analógiát a Biblia Isten és a földi atya között, hogy segítsen bennünket valahogy megérteni Istent. Éppen így használja a természettudomány is az analógiát a Naprendszer és az emberben levő atom között, hogy megérthessük az anyag e kis építő kövecskéjét. A *tudomány és a vallás c.* könyvében olvashatunk Mc Grath teológiai és természettudományos tapasztalatairól.

Állandóság

A természettől újra elbűvölve (The Reenchantment of Nature, 2002-ben jelent meg) c. könyvében Mc Grath onnan indul, hogy társadalmilag módfelett lényeges az állandóság, a maradandóság. Mc Grath ebben a könyvében hangot ad a tudósok abbeli szemrehányásának, hogy a keresztyének nem környezet-barátok, mert a Biblia azt mondja, hogy az ember uralkodjon a teremtményeken, de ez nem igaz. Az igaz, hogy a természetről egy gépies kép alakult ki, ahol minden tiszteletet a természetnek adnak és ahonnan eltűnik az alkotó Isten. A visszaút nem más, mint a hit útja, amely több, mint egy gépies kép a természetről, sőt visszaúton, a hit útján tükröződik vissza Isten dicsősége.

Protestantizmus

Általánosságban az egyházon belül Mc Grath kevés elvi vitára ad okot. Egyetlen egyszer nyilatkozott a protestantizmus jövőjéről, ami elég vitás megnyilatkozásokat hozott. Mc Grath nevezetesen azt állította a holland *Beweging (Megmozdulás)* nevű lapban, a Reformátori Bölcsélet Alapítvánnyal kapcsolatban, hogy a protestantizmust le fogják hagyni a római-katolikusok, a keleti-ortodox egyházak és az evangéliumi mozgalmak.

Ennek a gondolatnak az alapját a 2000-ben megjelenő, a *The Future of Christianity (A keresztyénség jövője)* c. könyvében tette le. Az, hogy a protestantizmus hanyatlani fog, azt abban látta, hogy a hagyomány fontos szerepet játszik benne. Mc Grath ezt a hanyatlást mindenekelőtt az ortodoxiában fedezte fel, ahol a hagyomány fontosabb, mint a Bibliai igazságok. A protestantizmus is ennek a hagyománynak a könnyű prédájává válik. A hagyomány erősen az értelemre támaszkodik és idővel egyre több „bizonyíték” lesz arra nézve, hogy a tudomány előtt felemás a Biblia. Aki egyszer az értelmével

mindent egy lapra tesz, az már nem tud az értelmével imádkozni, mert az értelem egyszerűen a hit és a Biblia ellen fordul.

Dr.C.Graafland professzor 2004 márciusában reagált Mc Grath megállapításaira a *Kontekstueel* nevű lapban. Graafland úgy véli, hogy ezek Mc Grathnál racionalista beütések, melyek Abraham Kuyper és követőinek neokálvinista gondolataiból táplálkoznak. Erre példa H.M.Kuitert teológus, aki éppen a racionalista beütések miatt veszítette el a hitét.

Megosztottság

A protestantizmus jövőbeni valószínűsíthető hanyatlását Mc Grath abban a fontos dologban látta, mely a megosztottsággal függ össze. A kívülálló számára hihetetlen, hogy a református egyházban milyen sokféle hitközségek vannak. Ebben Graafland is nagy igazságot lát. Eközben Graafland látja Mc Grath profetikus megállapításai nyomán, hogy a Református Szövetség napjainkban a református hitvallásban nem egy száraz, intellektuális ügyet lát, hanem mindenképpen azt, hogy a szívet akarja megragadni. Jóllehet igaz a szemrehányás, hogy a protestáns hagyomány intellektualizmusa jelen van a reformációban és a puritanizmusban, a pietizmusban és a közeledő reformációban, ez egy érzékeny felhívása Graafland professzornak és reakció valójában arra, hogy Mc Grath mindig aktuális.

C.S. Lewis

C.S. Lewis, az ismert író lefordította holland nyelvre Mc Grath könyvét. Nem csodálkozhatunk azon, hogy Lewist érdekli Mc Grath. Lewis, vallásos ember, de még nem választotta a keresztyén hitet. Mc Grath pedig liberális keresztyén ember. Mind a ketten sokat tettek az apologetika (hitvédelem) területén és

bizonyítékokat hoznak a hit mellett a hitetlenséggel és értelemmel szemben. Ezért lettek mindketten ismertek. Egyébként az ateizmus területén Richard Dawkins is híres lett és az ő művei is könyvsikerek Hollandiában.

Időszerű

Hálával használhatjuk Mc Grath meglátásait a hit és a tudomány tekintetében és fegyverként az ateizmussal szemben.

Ami pedig a pesszimizmusát illeti a protestantizmus jövőjét illetően, fogadjuk úgy, mint egy kihívást arra nézve, hogy újból ismertté és élővé tegyük a református hitvallást. Minden bizonnyal erre hív fel a „fontos, lényeges dolgok teológusa”.

Biharszentjános, 2014.09.25.

Csomas Árpád (M.J.de Vries nyomán, aki Delftben a keresztyén filozófia tanára és a Református Szövetség főigazgatója).